

Dopolnjeno je!

V nedeljo, 8. julija, se je v Kočevskem Rogu, kraljestvu slovenskih gozdov, zgodilo to, na kar so mnogo desetletij čakali najbolj daljnovidni slovenski ljudje, ki jim je bila in jim je še vedno pri srcu prihodnost slovenskega naroda. Vabilu ljubljanskega nadškofa in slovenskega metropolita msgr. Šuštarja in predsednika Republike Slovenije Kučana se je odzvalo kakih 30 tisoč ljudi ter se udeležilo spominske prireditve za ljudmi, ki jim je bilo tik po drugi vojni vzeto življenje in katerih kosti ležijo v roških brezni. Na obširnem prostoru, ob roški cesti, kakih 10 km od Kočevja, so se že v zgodnjih jutranjih urah začele zbirati množice. Bilo je pravo romanje, saj so mnogi molili rožni venec in prepevali Marijine pesmi. Le nekaj deset metrov od »spravnega prostora« je veliko grobišče, kjer je bilo pobitih več tisoč slovenskih domobrancev. Tik ob cesti stoji kakih šest metrov visok, leseni križ, mojstrsko delo mladega kiparja Metoda Frlica. Natančno ob 11. uri se je začela na odru z oltarjem, ki so ga bili pripeljali z Brezj, žalna maša, ki jo je daroval nadškof Šuštar ob sodelovanju številnih duhovnikov. Po evangeliju je msgr. Šuštar imel pridigo, ki jo objavljamo na drugem mestu. Po maši je nadškof opravil simbolni pogreb vseh slovenskih domobrancev, slovenskih partizanov in žrtev drugih narodnosti, ki ležijo v roških brezni ter drugod po Sloveniji.

dalje na 3. strani ■

Predsednik M. Kučan v Kočevskem Rogu

»Zdaj je čas miru!«

»Je kraj življenja in je kraj smrti. Je čas sovraštva in je čas strpnosti. Smo na kraju smrti. Pripravljeni in odločeni, da kot svoj čas sprejmemo čas strpnosti, medsebojnega razumevanja in skupne prihodnosti. Drugače naš današnji žalni zbor ne bi imel ne pravega smisla in ne opravičila. To, kar hočemo in moramo opraviti danes in tukaj, globoko v nedrjih roških gozdov ne le simbolno in navzven, ampak predvsem v naši zavesti z odgovornim dejanjem utrjevanja slovenskega občestva, bi se lahko ali bi se celo moralo zgoditi že prej. Bile so priložnosti, da bi se stvari med vojno in še posebej ob njenem koncu in neposredno po njem iztekle in uredile med nami drugače. Da bi že zdavnaj našli svoj mir v nesmiselni in apokaliptični vrtinec vojne proti svoji volji potisnjeni in razdeljeni sinovi in hčere slovenskega naroda. Mogoče nam je prepoznati okoliščine, dejstva pa tudi posamična človeška ravnanja, ki so oteževala ali celo preprečevala, da bi do današnjega dejanja sploh prišlo. Je pa tudi res, da so morala dozoreti splošna spoznanja, da je moralo priti do novega duha časa, da se lahko, tako iskreno upam, brez sovraštva v srcih in pretreseni ob sprejemanju še ene boleče resnice zadnje vojne, spravimo s svojo last-

no preteklostjo, da ji končno dovolimo, da postane zgodovina.

Vse ima svoj čas in vsako opravilo ima svojo uro pod nebom! Nas je zgodovina izbrala, da prevzamemo pred njo in pred prihodnostjo to odgovornost. Opravimo jo zrelo. Tega dejanja ni mogoče ponoviti. Zmore ga zgodovinsko dozorel narod, sposoben preseči stare delitve in preprečiti, da bi na njihovih pogoriščih vzniknile nove. Sprava z vsemi mrtvimi žrtvami vojne, ki nam jo je naloženo izpeljati, je preizkušnja narodove zrelosti, samozavesti in samospoštovanja. Je odpoved lažnemu upanju, da more to opraviti kdo namesto nas. Je zgodovinska nujnost in naša kulturna in civilizacijska dolžnost. Je povabilo in nujen pogoj prihodnje, času in nam ljudem prepuščene sprave med živimi. Zato to odgovornost vzemimo nase z vsem dostojanstvom.

Opravimo jo kot dejanje, iskreno porojeno iz spoštovanja do umrlih, padlih in pobitih. Ne sme in ne more biti nikogaršnja zmaga in nikogaršnji poraz. Zapre naj knjigo vseh naših vojnih in povojnih ran. Dokončno, brez sprenevedanja in brez zadnje misli. Pokopljimo vse mrtve za vselej, z vsem dostojanstvom in vsem spoštovanjem. Prepustimo jih spominu in sodbi zgodovine. Naj bodo vse nasilne smrti iz časov, ko so demoni vojne divjali med nami, izenačene v naši zavesti. Naj se ne ponovi več zlo iz vojnega in povojnega obračunavanja, ki je zlo za vse.

Je čas vojne in čas ubijanja. Je čas odločitve in čas žrtvovanja. Je čas spominjanja in čas novega upanja. Človek sam dela zgodovino. Toda dela jo v razmerah, ki si jih ne izbira v celoti sam. S to zavestjo je v razmerah, ki jih živi, tudi odgovoren za svoja dobra in svoja zla dela. Zato je človek na zemlji tragično bitje. Svojih zmot za nazaj ne more spremeniti. Naše preteklosti ni mogoče predrugačiti, je ne zamolčati. Čas je, da preneha obremenjevati še naprej in kar naprej naše življenje in našo prihodnost. Zakaj bi ostajali sprti, ko postaja svet, katerega del smo, vse bolj svoboden in vse bolj povezan. Bilo je! Naj se ne ponovi nikoli več. Povejmo to na tleh Kočevskega Roga, ki je v mnogih viharjih zadnje vojne, ki so zdivjali čezenj, postal slovenska nekropola. Z dejanjem, ki je namenjeno priznanju in spominu smrti žrtev v teh jamah, znanim in neznanim Slovincem, ki so bili brez vsakega ugotavljanja njihove morebitne posamične krivde zaradi medvojnega dejanja po

dalje na 2. strani ■

dalje na 8. strani ■

Nadškof in metropolit A. Šuštar

»Kaj nam govorijo mrtvi«

»Današnja nedelja je edinstven dan v zgodovini slovenskega naroda. Cerkev v Sloveniji obhaja danes zunanjo slovesnost sv. Cirila in Metoda, naših blagovestnikov, ki sta nam prinesla vero in temelje omike. Mi pa smo zbrani na kraju smrti in smrtnega molka, ki je trajal dolga leta v zamolčanosti dogodka in nedostopnosti kraja. Danes javno opravljamo simbolični krščanski pogreb domobrancev, ki so tu ali drugje našli svojo smrt. S tem simboličnim pogrebom in mašo zadušnico stopajo v javnost in enakopravnost v slovenskem občestvu mrtvih in živih.

Krščanski pogreb, ki ga sicer nočemo nikomur vsiljevati, mašo zadušnico in molitve za mrtve pa opravljamo tudi za vse druge žrtve iz vojnih in povojnih let, tu v Kočevskem Rogu in drugod, za slovenske partizane, ki so padli v boju, za vse druge žrtve vojne, Hrvate, Srbe in pripad-

nike drugih narodnosti, ki so kakor koli in kjer koli našli smrt. Bog daj vsem večni mir in pokoj.

Smrt je najbolj gotovo, a tudi najbolj skrivnostno dejstvo. Nikomur ni znano, kdaj, kje in kako bo prišla smrt. Toliko je nenadnih, nepričakovanih smrti mladih in ljudi v najboljših letih. Takrat se z vso ostrino postavlja vprašanje: Zakaj? Ti, ki so v Kočevskem Rogu ali drugod našli nasilno smrt na tako hud način, nam toliko bolj postavljajo vprašanje: Zakaj? Sami so v večnosti našli odgovor, za nas pa ostaja vprašanje brez človeškega odgovora. Zato lahko v nas vstaja notranja upornost pred temo in skrivnostjo te popolnoma nerazumljive smrti. Če na vprašanje: Zakaj? ne najdemo odgovora, pa posije žarek luči v temo iz skrivnosti Kristusove smrti na križu. Kristusova smrt na križu je bila

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 15. julija, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Zid hrabrosti«. Radijska igra; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Na počitnice; 12.40 Pihalni orkestri; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Počitniški rendezvous; 17.00 Alojz Rebula: »V Sibilinem vetru«; 18.30 Glasbeni portret Urbana Kodra; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 16. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.40 Slovenska lahka glasba; 9.10 Aleksej Arbutov: »Staromodna komedija«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Slovenski kantavtorji; 12.00 »Morje« — večeraj, danes, jutri; 12.40 Oktet Vrtnica iz Nove Gorice; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Za smeh in dobro voljo; 14.00 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden Franza Josepha Haydna; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 17. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Arhipelag Goli; 9.10 Mladinska nadaljevanka: »Stopinje po zraku«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Teden Franza Josepha Haydna; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 18. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.10 Mladinska nadaljevanka: »Stopinje po zraku«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Južnoameriška folklorja; 12.40 Mešani zbor Primorec Tabor iz Trebča in z Opčin; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 19. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Ekologija: danes za boljši jutri (ponovitev); 9.10 Mladinska nadaljevanka: »Stopinje po zraku«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Dobrodošlo, poletje!; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Jugoslavija 1941-1945; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 20. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.10 Mladinska nadaljevanka: »Stopinje po zraku«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Goriški film Videomonitor 1990; 12.40 Slovenski zbori; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 21. julija, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.10 »Izumitelj ladijskega vijaka Josip Ressel«, radijska igra; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Violinis: Rok Klopčič, pianistka Vlasta Doležal-Rus; godalni kvartet Radiotelevizije Ljubljana; mešani zbor Hrast iz Doberdoba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 In exilium; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Antologija humorja; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

»Kaj nam govorijo mrtvi«

■ nadaljevanje iz strani 1

najbolj nerazumljiva, krivična, nasilna in boleča. Doživel jo je v svojih najboljših letih. Žal smo se na dogodek, na katerega nas spominja vsak križ, tako navadili, da nas ne pretrese in nas vprašanje: Zakaj? ne vznemiri. Iz vere vemo, da je bila njegova smrt prehod v novo življenje in naše odrešenje.

Prilika o pšeničnem zrnu, ki smo jo slišali v evangeliju, ima na tem kraju in ob spominu na te žrtve prav poseben pomen. Dobesedno so padli v zemljo in umrli, da bi obrodili sad. Upamo, da so zase že našli mir in plačilo pri Bogu. A tudi za slovenski narod so zrna že obrodila sad doma in po svetu in prepričani smo, da bo ta sad vedno bogatejši.

Kaj nam govorijo mrtvi, ko jim danes izkazujemo spoštovanje in molimo zanje? Prvo, kar nam pravijo, je: Opuščamo vsem, ker smo sami pri Bogu našli odpuščanje.

Odgovorimo jim: Tudi mi odpuščamo vsem in vsakomur, da bi tudi sami našli odpuščanje pri Bogu. Drugo, kar nam govorijo mrtvi, je: Rotimo vas, storite vse, kar je v vaši moči, da se nikdar več ne ponovi kaj takega, kot se je dogajalo v Kočevskem Rogu. In tretje: Izpolnite vrzeli,

ki so nastale z našo prezgodnjo smrtjo; gradite boljšo prihodnost slovenskega naroda, naše skupne domovine Jugoslavije in celotne Evrope in človeštva na trdnih temeljih resnice, svobode, pravičnosti, spoštovanja, prijateljstva in ljubezni; podajte se na pot sprave med živimi, na dolgo in težko pot, ki pa je edina pot v življenje.

Ko se ljudje vračajo od pogreba, tudi če so ob pokopu še enkrat doživeli vso bolečino, so vendar olajšani. Sprejeli so, kar se ne da spremeniti, kar ni v človeških rokah. Izkazali so čast in spoštovanje in hvaležnost mrtvim. Obljubili so, da jih bodo ohranili v spominu. Življenje pa gre naprej. Tako smo tudi mi vse mrtve sprejeli v svoje občestvo živih in mrtvih in se podajamo na pot naprej. Ob priliki o pšeničnem zrnu nam tudi žrtve in grobovi v Kočevskem Rogu in po vsej slovenski zemlji govore o življenju. Sprejmimo to sporočilo življenja. Z mašo zadušnico in s simboličnim cerkvenim pogrebom smo naredili kar smo bili dolžni in do česar so imeli mrtvi pravico. Sedaj pa se podajmo na pot naprej. Življenje ima svoje zakone in svoje zahteve. A pšenično zrno, ki je padlo v zemljo, že kali, že poganja, že prinaša sadove. Bodimo drug drugemu dobri in plemeniti in pošteni sopotniki in iskreni prijatelji. Bog je z nami!«

Srečanje ministra Dimitrija Rupla z italijansko manjšino

Kakor je znano, je bilo na nedavnih volitvah v slovenski parlament izvoljenih pet poslancev italijanske narodnosti, ki izhajajo iz istrskih občin na področju Slovenije. To so Aurelio Juri, Roberto Battelli, Isabella Flego, Marino Domio, Franco Juri in Maurizio Tremul. Ti poslanci so se pred kratkim sestali v Kopru s slovenskim zunanjim ministrom dr. Dimitrijem Ruplom, ki je izrazil kritično stališče zaradi stikov italijanske manjšine z istrskimi begunskimi organizacijami v Italiji in pobud po regionalni avtonomiji Istre. Predvsem

ministra Rupla moti stališče istrskih begunskih organizacij glede sedanje meje z Jugoslavijo.

Poslanci italijanske narodnosti so ministru Ruplu zagotovili, da italijanska manjšina priznava obstoječe meje Slovenije z Italijo in Hrvaško, v stikih z istrskimi begunskimi organizacijami pa postavlja kot pogoj prav priznanje sedanjih meja. Vendar italijanska manjšina v Sloveniji terja enako zaščito tudi za Italijane na Hrvaškem, zahteva ohranitev sedanje ravni zaščite, ki naj ne bo samo formalna, ampak tudi dejanska (ekonomska), neovirane stike z matičnim narodom in v tem okviru tudi z begunskimi organizacijami.

Predstavniki italijanske manjšine v slovenski Istri nadalje menijo, da bi bilo bolje, če bi nepremičnine v Istri kupovali ljudje, ki imajo tu korenine, saj ne bi bilo dobro, če bi nekritično odprli vrata tujemu kapitalu. Minister Rupel pa je v zvezi z vračanjem imovine v teh krajih opozoril na previdnost, saj se lahko zgodi, da bi povzročili nove krivice.

Na sestanku so poslanci italijanske narodnosti povabili zastopnike slovenske vlade na okroglo mizo, ki bi se je udeležili tudi predstavniki istrskih begunskih organizacij. Slovenski zunanji minister pa je zastopnike italijanske manjšine povabil, da se prihodnje leto udeležijo v Portorožu evropske konference lokalnih in regionalnih oblasti.

Minister Janez Dular v Argentini

Minister za Slovence po svetu Janez Dular, ki je najprej spremljal predsednika vlade Peterleta in zunanjega ministra Rupla v Združene države, je medtem nadaljeval pot v Argentino. V Buenos Airesu je imel v nedeljo, 8. t.m., govor na spominski in spravni svečanosti, ki je bila v duhu povezana z dogajanjem v Kočevskem Rogu in v Clevelandu.

Kljub precej ur dolgi zamudi letala je ministra pričakala na letališču lepa delegacija argentinskih Slovencev s predstavniki društev in slovenskimi nošami. Preko tisoč ljudi pa se je tri ure kasneje zbralo na vrtu Slovenske hiše. V cerkvi Marije Pomagaj je somaševanje za žrtve vojne in revolucije vodil delegat slovenskega dušnega pastirstva msgr. Alojzij Starc. Pel je

mešani zbor Gallus. Minister Dular je prvi predstavnik slovenskih oblasti, ki obišče politično emigracijo v Argentini. Položil je venec pred spomenik žrtvam. Zaigrala je trobenta, nato pa so mladi v slovenskih nošah ponesli zastave v bližnjo dvorano, kjer so vsi prisotni zapeli Zdravico in argentinsko himno. Predsednik Zedinjene Slovenije Jure Vombergar je pozdravil ministra in prikazal stališča povojne slovenske emigracije glede razvoja v Sloveniji. Izrekel se je za spravo, obžaloval krivice, ki jih je storila protikomunistična stran, a tudi poudaril, da ta pričakuje poravnano krivic, ki jih je pretrpela in povrnitev časti pomorjenim. V imenu slovenske vlade je spregovoril minister Dular,

dalje na 7. strani ■

Predsednik Lojze Peterle v ZDA

Predsednik slovenske vlade Lojze Peterle in zunanji minister Dimitrij Rupel sta bila na obisku med slovenskimi izseljenci v Clevelandu, kjer je še vedno največje število slovenskih priseljencev in njihovih potomcev.

Oba politika sta se 8. t. m. udeležila Slovenskega dneva na Slovenski pristani, kakih 60 kilometrov zunaj Clevelanda. Posvečen je bil 45-letnici begunstva. To je bila priložnost, ko se je zlasti slovenska politična emigracija v Severni Ameriki duhovno povezala z veliko žalno slovesnostjo v Kočevskem Rogu. Šlo je za spomin na žrtve vojne in revolucije, za poudarjanje želje po spravi, a tudi za razmislek o pokojnem življenju v novi domovini. Zbralo se je kar tri tisoč Slovencev, med katerimi so bili tudi nekateri predstavniki iz drugih slovenskih skupnosti v Združenih državah, v Kanadi in tudi v Argentini. Dopolne je bila maša na prostem, ki jo je daroval generalni vikar iz škofije Helena v Montani, msgr. Jože Mavsar, ki je v revoluciji izgubil devet članov družine. V ganljivi pridigi pa je v duhu sprave povedal, kako je sam že pred leti obiskal

morilca svojih najdražjih in se z njim pomiril.

Popoldanski spored je obsegal nastope obeh slovenskih sobotnih župnijskih šol v Clevelandu in zborov Korotan ter Fantje na vasi. Največje pričakovanje pa je veljalo za govor slovenskega predsednika vlade Lojzeta Peterleta. Spregovoril je o razmerah doma in se navezal na sočasni spravi slovesnosti v Kočevskem Rogu in v Buenos Airesu. Izjavil je, da je zdaj res konec državljanske vojne. Ko je omenjal težave, s katerimi se spoprijemajo nova oblast in pa občani v Sloveniji, se je rojakom v Ameriki zahvalil za moralno in materialno pomoč v času pred volitvami in poudaril nujnost trdne povezanosti Slovencev doma in po svetu. Spregovorili so še predsednik Slovensko-ameriškega sveta Mate Roesmann, predstavnik Slovencev iz Argentine in predsednik Slovenske ljudske stranke v zdomstvu Marko Kremžar ter podpredsednik Slovensko-kanadskega sveta Peter Klopčič.

Peterle in Rupel sta odpotovala v Washington, kjer so bila na sporedu številna srečanja in razgovori z vplivnimi politiki.

Obisk zvezne delegacije iz Beograda

V torek, 10. t. m., je obiskala Slovenijo delegacija jugoslovanske zvezne vlade pod vodstvom predsednika Anteja Markovića in podpredsednika Živka Pregla. Zvezna vlada se je namreč odločila, da obišče posamezne republike za razpravo o uresničevanju drugega dela vladnega programa. Spored je predvideva srečanja s predsedstvom slovenske republike, s predstavniki parlamenta in vlade.

Odloženo pa je bilo srečanje med zveznim predsedstvom Jugoslavije in predsedstvom Slovenije. Tudi zvezno predsedstvo se je namreč odločilo za vrsto srečanj z republiškim predsedstvi. Dne 9. t. m. se je

razgovarjalo s predsedstvom Srbije. Kot izhaja iz tiskovnih poročil, so pogledi obeh predsedstev zelo skladni. O Jugoslaviji trdita, da je trenutno v najhujši krizi in da separatistične sile ogrožajo njeno suverenost, ozemeljsko celovitost in ustavno ureditev.

Do novih polemik proti Sloveniji je prišlo na 11. kongresu Zveze borcev Jugoslavije v Beogradu. Prvič so bivši borci sprejeli svoj program, saj so doslej delali na osnovi partijskega programa. V njem piše, da se borčevska organizacija ne bori za oblast, hoče pa biti dejavno prisotna v političnem življenju. Slovenska Zveza borcev pa se je odločila, da ne pošlje svojih delegatov na zvezni kongres.

V Beogradu so še sporočili, da bo ustanovni kongres srbske socialistične stranke v ponedeljek, 16. t. m. Gre za kongres, na katerem naj bi se združila Zveza komunistov Srbije in Socialistična zveza delovnega ljudstva Srbije.

Zasedanje Slovenske skupnosti v Nabrežini

Velika večina izvoljenih predstavnikov Slovenske skupnosti in članov strankinega deželnega tajništva se je v petek (6. julija) udeležila dolgega in pomembnega zasedanja o aktualnih upravnih in političnih vprašanjih.

Po pozdravu deželnega tajnika Iva Jevnikarja, ki je poudaril pomen prvega srečanja izvoljenih predstavnikov po volitvah v času sprememb v Sloveniji in v odnosih znotraj naše narodnostne skupnosti, ko tudi pričakujemo novosti v zvezi z zaščitnim zakonom, je dr. Štefan Bukovec analiziral novi vsedrjavni zakon o krajevnih upravnih. Zaustavil se je zlasti pri novostih, ki so velikega pomena za našo

Jugoslavija in Slovenija

Nedavni sklep slovenskega parlamenta, ki je proglasil suverenost republike Slovenije, še dalje odmeva v jugoslovanskem in tudi širšem prostoru. O tej zadevi so razpravljali tudi na seji zveznega odbora jugoslovanske skupščine za družbeno-politične odnose, ko je bil govor o viziji bodoče ureditve jugoslovanske skupnosti. Mnenja so bila sicer različna, večina delegatov pa je sodila, da bi morala zvezna vlada v Beogradu o tem začeti razpravo in zahtevati od slovenskega parlamenta, da izjavo o suverenosti prekliče.

Medtem je dunajski tednik »Profil« objavil intervju s predsednikom slovenske vlade Lojzetom Peterletom; slednji je naglasil, da deklaracija o suverenosti ne predstavlja akta odcepitve Slovenije od Jugoslavije. Slovenija — je poudaril Peterle — teži predvsem k politični preureditvi Jugoslavije v konfederacijo. Peterle je kot dodatno možnost omenil tudi samostojni obstoj Slovenije ali pa povezavo Slovenije v konfederaciji s Hrvaško. Med glavne cilje slovenskega programa pa je Peterle prištel osamosvojitve slovenske vojske ter obveščevalne in tajne službe. Dodal je, kako računajo s tem, da utegnijo slovenski vojaški obvezniki že od prihodnje jeseni dalje služiti vojaški rok na slovenskih tleh.

—o—

ZAČELA SE BODO URADNA POGAJANJA

Sovjetska vlada je imenovala 22-člansko delegacijo, ki bo zadolžena, da se bo pogajala z litovskimi voditelji. Skupino poslancev bo vodil ministrski predsednik Rižkov. Glede na sestavo je očitno, da bo Kremelj polagal največjo pozornost na vprašanja, ki zadevajo gospodarstvo in ureditev vojaških obveznosti Litve. Moskovska delegacija je pooblaščen, da se pogaja na osnovi pogojev, ki so jih postavili Litovci, ko so pristali na začasno odložitve veljavnosti razglasitve neodvisnosti.

V Vilniusu se medtem pripravljajo na ta pomembni dogodek. Litovski parlament je že imenoval svoje zastopnike. Delegacija te baltske republike bo vodila predsednica vlade, gospa Prunskiene. Slednja računa, da se bodo prva soočanja, posvečena diplomatskemu reševanju zahteve po neodvisnosti Litve, začela že čez kakih deset dni.

Dopolnjeno je!

■ nadaljevanje iz strani 1

Pred odrom so stali najvišji predstavniki Republike Slovenije s predsednikom Kučanom na čelu. Videli smo med drugimi predsednika slovenskega parlamenta Bučarja, številne člane slovenske vlade in predstavnike vseh slovenskih političnih strank.

Po maši je stopil na oder predsednik republike Milan Kučan in imel govor, ki ga prav tako objavljamo na drugem mestu.

Pri spominski svečanosti je sodeloval pevski zbor iz Vidma-Dobropolja, bilo pa je tudi veliko ljudskega petja.

Spominska prireditev se je končala s krajšim kulturnim programom. Upravičeno lahko rečemo, da ni šlo le za dolžno pietetno dejanje, vredno zrelega in omikanega naroda, temveč tudi za dejanje, ki naj omogoči slovenskemu ljudstvu in njegovim voditeljem, da z novim zagonom in novim zaupanjem začnejo delati za zares boljšo prihodnost.

Bogata izbira za letošnje počitnice

Poletje s svojo vročino in pasjimi dnevi je spet med nami. Mesta se postopno prazniijo, starejše dame v avtobusih pa skušajo ublažiti soparo s pahljačami. Čeprav je naše ubogo morje dokaj onesnaženo, ima tudi letos veliko privrženecv. Predvsem v Barkovljah kar mrgoli ljudi in ... avtomobilov: dolge avtomobilske kolone so postale poletni običaj. Zvečer se lahko naužijemo svežega zraka na raznih praznikih ali šagrah v okoliških vaseh, nato pa spet toplotna obsedenost. Taka ali podobna je tržaška poletna slika toplih barv in nadpovprečno velikega žarečega sonca.

V turističnih uradih je zadnje dni zelo živo, v nekaterih uradih čakaš tudi po pol ure ali več, da prideš na vrsto. Razumljivo: končno so prišli na vrsto tisti, ki se nikakor niso mogli odločiti, kje bodo preživeli letošnje počitnice, in pa zamudniki. Sedaj je res napočil skrajni čas za rezervacije.

Za letošnje poletje je največje povpraševanje za počitnice v Grčiji, še posebno za otok Rodos. Kaže, da se ljudje odločajo za čisto in privlačno morje ter hkrati za kulturno letovanje. Na Rodosu so npr. ostanki starega antičnega mesta z Apolonovim svetiščem in stadionom, poleg drugih zgodovinskih spomenikov. Ravno tako je veliko povpraševanje za Kreto, za ta otok pa se odločajo predvsem starejši. Cene so seveda tesno povezane s kakovostjo prenočišča. Za štirinajstdnevno bivanje na Kreti v visoki sezoni, v navadnem hotelu, je treba odšteti približno 750 tisoč lir, na Rodosu pa okrog 900 tisoč lir.

V primerjavi s preteklimi leti se je letos povečalo povpraševanje za Turčijo, še posebno za njeno obalo, oziroma za glavno turistično središče Antalyo. Tudi Turčija nudi poleg izredno čistega morja in čudovitih plaž celo vrsto zgodovinskih spomenikov in znamenitosti. Dvotedensko bivanje na turški rivieri stane približno milijon lir.

Ljubitelji nedotaknjene narave se letos radi odločajo za Ciper, ki še ni turistično zelo razvit in toliko obiskan. Za dvotedensko bivanje na Cipru v visoki sezoni je treba odšteti približno milijon lir.

V primerjavi s preteklimi leti je letos dosti manjše povpraševanje za Španijo. To si lahko le težko razlagamo, saj je bila v preteklih letih prav Španija na prvem mestu najbolj obiskanih držav. Verjetno je to le sad mode, oziroma tendence, in se, kot kaže, letos ljudje odločajo predvsem za Balkan. Vsekakor dvotedensko bivanje na Ibizu v visoki sezoni stane približno milijon lir, na Mallorki približno 150 tisoč lir manj. Vse navedene, so cene v najvišji sezoni, to se pravi v zadnjem tednu julija in v prvih dveh tednih avgusta. Če se kdo odloči za letovanje v mesecu septembru, prav gotovo prihrani vsaj stotisočak. V cenah je tudi vključen letalski polet.

Tako torej, treba je samo izbrati ... kdor pa ostane v Trstu, naj pomisli na pregovor: »Povsod je lepo, najlepše doma!«

D. B.

—o—

SKAVTI NA TABORU

V nedeljo, 8. t. m., je odšla na tabor prva skupina slovenskih tržaških skavtov in skavtinj. Gre za kakih 40 udeležencev potovalnega tabora za starejše, ki bodo v prihodnjih dneh prehodili pot od Luč v Zgornji Savinjski dolini ter do Slovenjgradca in nato do Lovrenca na Pohorju. Tam bo tudi stalni del tabora, ki bo letos posvečen spoznavanju Štajerske in poglobljanju skavtskih vrednot ter spretnosti. Skupino bo vodila Vera Tuta Ban, duhovni vodja pa bo župnik Ivo Miklavc.

Srednja starostna veja bo imela dva tabora v drugi polovici julija v Žirovnici pri Žireh. Takrat bodo v neposredni bližini taborili tudi slovenski skavti z Goriškega, s Koroškega in iz Ljubljane. Avgusta pa bodo na istem mestu taborili še najmlajši tržaški skavti in skavtinje.

Uspela pevška revija v Devinu

Občinska uprava Devin - Nabrežina se veseli, da sta devinska pevška zbora vzela v svoje roke organizacijo pevske revije, ki smo jo pred tremi leti prvič priredili in povabili na nastop nekatere pevske sestoje iz pobratenih občin Ilirska Bistrica in Buje. Veseli nas, ker je ta revija, sicer nekoliko spremenjenim konceptom, postala tradicionalna. Približno s takimi besedami je v petek, 6. t. m., pozdravila nastopajoče in občinstvo na pevski reviji Pesem v zalivu odbornica za kulturo prof. Marina Terčon. Revijo sta pod pokroviteljstvom občine Devin-Nabrežina priredila Dekliški zbor Devin in Fantje izpod Grmade. Zaradi slabega vremena, ki je še v prvih popoldanskih urah zajelo naše kraje, so sicer organizatorji prenesli prireditev z grajskega dvorišča v telovadnico osnovne šole v Devinu, številno občinstvo pa je pokazalo, da je hvaležno za podobne poletne kulturne in glasbene večere.

Za dekliški zbor Devin in njihovega dirigenta Hermana Antoniča je bil nastop na pevski reviji še posebej pomemben, saj jim je predsednik Zveze kulturnih organizacij občine Ljubljana Bežigrad Tomaž Zalar podelil »Gallusova priznanja« za večletno delovanje na pevskem področju. Nastopile so prve in zapele tri pesmi. Kot gost pa sta v Devinu pela Črnuški oktet iz Črnuč pri Ljubljani, katerega umetniški vodja je Vinko Jager, in mešani pevski zbor P. d. »Mačkolje«, ki ga vodi Ignac Duš. Obe pevski skupini sta z veliko ubranostjo in smislom za muziciranje podali vsaka po šest pesmi. Koncert, ki ga je z veliko uglajenostjo povezoval Gregor Perot, so zaključili Fantje izpod Grmade. ki so pod vodstvom Iva Kralja zapeli tri pesmi in nastop skoraj simbolično končali s Hajdrihovo »Jadransko morje«.

Večer se je nato v veselem vzdušju nadaljeval pozno v noč

PREJELI SMO:

Zakaj ju ni bilo?

Načelnik svetovalske skupine Slovenske skupnosti v zgoniški občini Jožko Gruden in načelnik svetovalske skupine Slovenske skupnosti v repentabrski občini Emil Guštin sta včeraj (3. julija) postavila pristojnima županoma (Miloš Budin za Zgonik in Pavel Colja za Repentabor) sledeče vprašanje:

»V soboto, 30. junija t.l. je bil na obisku pri Slovencih na Tržaškem minister za Slovence po svetu dr. Janez Dular, ki je v programu svojega obiska vključil tudi srečanje s slovenskimi župani na Tržaškem. Iz časopisja sem izvedel, da se Vi niste udeležili srečanja. Glede na dejstvo, da je bil to prvi obisk novega ministra in da se naša občina z besedami zavzema za čimboljše stike z Republiko Slovenijo, je po mnenju Slovenske skupnosti odsotnost naše občine na tem srečanju, velika politična napaka, škoduje ugledu naše občine in koristim naših občanov. Zato Vas vprašujem:

1. Zakaj se niste udeležili srečanja z ministrom Dularjem?
2. Ali se Vam ne zdi, da ima politična vsebina odnosov s Slovenijo za našo občino prednost pred morebitnimi nesporazumi, na katere je namigoval tisk?
3. Ali ne bi bilo bolje, ko bi na sistem srečanju ministru neposredno izrazili pomisleke Vaše uprave v zvezi z organizacijo obiska?
4. V primeru, da ste bili zadržani, zakaj niste pooblastili za udeležbo na poslovnem srečanju kakega odbornika?

—o—

ODLIČEN VINSKI PRIDELEK V OBČINI DEVIN-NABREŽINA

Lanski vinski pridelek v občini Devin-Nabrežina je bil kvalitetno bistveno boljši kot zadnja leta. Tako je poudarila strokovna komisija, ki je ocenila letošnje vzorce belega in črnega vina na 29. občinski razstavi vin v Nabrežini. Pri tem velja poudariti, da je za ta uspeh odločilnega pomena umnejše kletarjenje. Tridnevni praznik na igrišču ŠD Sokol je privabil številne ljudi, saj je občina tudi letos poskrbela za bogat spored in kvalitetne ansamble, ki so s svojim igranjem kar silili ljudi, da so se zavrteli na velikem plesišču. Nagrajevanje najboljših vin je bilo v nedeljo zvečer. Po krajšem nagovoru župana Bojana Brezigarja je sledilo podeljevanje nagrad in priznanj. Za bela vina je prvo nagrado prejel mladi vinogradnik Martin Ušaj iz Nabrežine, drugo Boris Škerk iz Praprota, tretjo pa Dušan Radovič iz Nabrežine. Ta je prejel prvo nagrado za teran, medtem ko je druga nagrada za to tipično kraško vino šla v Cerovlje. Prejel jo je Josip Terčon, tretjo nagrado pa Ida Petelin Škerk iz Praprota. Priznanje za merlot sta prejela brata Mirko in Danilo Pahor iz Medjevasi.

—o—

Župan občine Repentabor vljudno vabi na otvoritev 28. RAZSTAVE TERANA IN POKUŠNJE DOMAČIH BELIH VIN v soboto, 14. julija, ob 19. uri v Kraški hiši v Repnu. Nastopil bo lovski moški pevski zbor »Doberdob«.

Pismo Sindikata slovenske šole

Odbor Sindikata slovenske šole je na zadnji seji med drugimi obravnaval tudi naslednja vprašanja:

1. ukinitve ravnateljstva in tajništva nižje srednje šole Fran Erjavec in njeno spremembo v podružnico,
2. zavlačenje s sklicanjem prve seje komisije za vprašanja, ki zadevajo slovenske šole v deželi Furlaniji - Julijski krajini (po 9. členu zakona št. 932/1973),
3. zamude v postopku za dodelitev štipendij v Ljubljani (akademsko leto 1990/91) po 8. členu Osimske pogodbe,
4. zamude pri razpisu natečaja na osnovi naslovov za vstop v stalež profesorjev na slovenskih nižjih in višjih srednjih šolah.

1. Glede sporočila ministrstva za šolstvo (2. junija 1990) v zvezi s spremembo nižje srednje šole Fran Erjavec v podružnico nižje srednje šole Fran Levstik odbor sindikata ugotavlja nepravilnost in nezakonitost postavke in sicer:

a) nikoli ni bilo govora na šolskem skrbništvu in tudi ne na sejah deželne komisije za vprašanja slovenskih šol o združitvi ravnateljstev šol Fran Erjavec (Rojan) in Fran Levstik (Prosek),

b) šolski skrbnik je predlagal pridružitve šole Erjavec šoli Gruden (Nabrežina). Člani deželne komisije so se postavili proti s sledečo izjavo, ki je bila izročena g. Corbiu na seji dne 5. februarja 1990 in je priložena zapisniku:

»Komisija ugotavlja, da je združevanje šol s slovenskim učnim jezikom politične narave in gre zato preko pristojnosti, ki jih zakon nalaga komisiji. Upoštevač mednarodne sporazume, kot so Londonski memorandum in Posebni statut, ki ju je sprejela Osimska pogodba leta 1975, komisija ne izreče mnenja o združevanju šol s slovenskim učnim jezikom, ker so te šole zaščitene z mednarodnimi sporazumi.«

Na isti seji je bilo poudarjeno, da ministrstvo ne more ukinjati oz. spreminjati statusa naših šol, ker je po obstoječi zakonodaji za to pristojen predsednik repu-

blike. S tem je soglašal tudi deželni šolski skrbnik g. Corbi.

2. Zavlačenje sklicanja prve seje deželne komisije za vprašanja slovenskih šol. Volitve so bile 5. aprila, razglasitev izida volitev in proglašenje izvoljenih je bila opravljena dne 1.6.1990. Po 12. členu Predpisov za splošno zakonodajo v Civilnem zakoniku in po 14. členu min. odredbe z dne 14.11.1974 bi prvo sejo predsednik komisije g. Corbi moral sklicati v teku 35 dni. Te dni poteka 35 dni, komisija pa še ni sklicana.
3. Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo razpisuje vsako leto določeno število štipendij za izpopolnitev v slovenskem jeziku in stroki na univerzi E. Kardelj v Ljubljani. Mesta so namenjena slovenskim šolnikom na Tržaškem. Lani je prišlo pri postopku za podelitev štipendij do zamud in s tem do težav, ker so nastale med šolskim letom motnje v pouku zaradi zamenjave štipendistov z letnimi suplenti. Štipendisti so tudi krepko zamudili začetek akademskega leta na ljubljanski univerzi. Zato je bil letos razpis zgodnejši. Rok za vložitev prošenj je potekel 15. aprila. Do danes deželni šolski skrbnik še ni sklical komisije, ki mora pregledati seznam prosilcev in določiti kandidate za štipendije. Predlog komisije mora zatem dokončno potrditi še ministrstvo za šolstvo v Rimu.
4. Pred letom dni je prosvetno ministrstvo razpisalo natečaj na osnovi naslovov za vstop v stalež učnega osebja. Za slovenske nižje in višje srednje šole je razpis pripravil deželni šolski skrbnik, kot vedno. Od 12. julija lanskega leta je bilo besedilo nekajkrat pripravljeno oz. popravljeno s strani deželnega šolskega urada in nekajkrat zavrnjeno s strani računskega dvora z raznimi pripombami. Razpis še do danes ni bil objavljen, kljub različnim posegom. To dejstvo ustavlja tudi vsak nadaljnji natečaj in ustvarja se cela veriga oškodovanih.

Je to morda znak nemarnosti ali zavlačevanja s strani deželnega šolskega skrbništva ali pikolovstva s strani računskega dvora? Ali s strani obojih?

JUBILEJNI FESTIVAL ŠTEVERJAN 90 JE NAVDUŠIL OBČINSTVO

Dvajset let festivala narodno-zabavne glasbe v Števerjanu je dogodek, ki zasluži največjo pozornost. Kdor je kdaj doživel ta dva dneva med borovci v Števerjanu in poslušal vesele viže slovenskih ansamblov iz našega zamejstva, a tudi in pretežno iz domovine ter drugih krajev, kjer odmeva slovenska pesem, je bil ob letošnji, jubilejni izvedbi, prav posebej vesel. Priredba takega festivala je dokaz velikih organizacijskih sposobnosti, strokovnosti in navdušenja, kar je v čast Slovenskemu katoliškemu prosvetnemu društvu »Francišek B. Sedej« iz Števerjana in tistim članom pripravljalnega odbora, ki so bili v prvi vrsti zadolženi, da so poskrbeli, da je celotna jubilejna izvedba brezhibno stekla. K odličnemu uspehu je prispevalo tudi lepo vreme, prav gotovo pa izredna gostoljubnost Števerjancev, ki z vsem srcem poskrbijo, da se prijatelji radi srečujejo prav ob števerjanskem festivalu.

Na letošnjem jubilejnem, 20. festivalu, je nastopilo 21 ansamblov. Komisija resnično ni imela lahkega dela, saj so nastopajoči predstavili dobro glasbo in zanimiva besedila. Od trinajstih finalistov, ki so nastopili v nedeljo popoldne, je zaslužen zmagal znani zamejski ansambel Taims z Opčin za pesem »Žvižgam in grem«. Glasbo je napisal Zoran Lupinc, besedilo pa Saša Martelanc. Ansambel Taims je ob nagradi za najboljšo izvedbo dobil tudi priznanje kot najboljši zamejski ansambel. Nagrado, milijon lir, je prispevala Kmečka banka iz Gorice, ki je bila tudi glavni pokrovitelj letošnjega festivala.

Druga nagrada za najboljšo izvedbo je pripadla ansamblu Stopar iz Mengša za pesem »Ko srce spregovori«. Glasba te pesmi je delo Francija Lipičnika, besedilo pa je napisal Ivan Sivec. Nagrado za najboljšo melodijo je prejel ansambel Štajerskih sedem za motiv »Zarja Števerjana«. Pesem je uglasbil Edvin Fliser. Občinstvo je svojo nagrado podelilo ansamblu Vrtnica iz Nove Gorice, priznanje za najboljšo besedilo pa je prejel Nande Razboršek za pesem »Nekoč bom pel«, ki jo je izvajal ansambel Stopar iz Mengša.

O pomenu in ugledu, ki ga uživa števerjanski festival narodnozabavne glasbe pričajo tudi številni pozdravi. V nedeljo so prisotne nagovorili predsednik goriške pokrajine Crisci, poslanec v slovenskem parlamentu Bruno Podveršič, pokrajinski odbornik za šolstvo Mirko Špacapan, deželni predsednik Ssk Marjan Terpin, predsednica Sveta slovenskih organizacij Marija Ferletič, predsednik Zveze slovenske katoliške prosvete Damjan Pavlin in predsednik Bliške gorske skupnosti Hadrijan Corsi.

Bogati spored je tudi letos mojstrsko povezoval Marjan Šneberger, z zabavnimi domislicami pa je prisotne razvedril Vinko Šimek, ki je bolj znan po psevdonimu Jaka Šraufciger.

Zaradi boleznih je žal odpadel koncert svetovno znanega ansambla bratov Avsenik, ki bi moral nastopiti v nedeljo zvečer. Kljub temu je bilo med borovci prijetno in veselo. Organizatorji so potrdili, da je festival prireditelj, ki v idealnem okolju združuje in zbližuje vse, ki jih veselita glasba in petje.

Gledališka skupina Gorica v sezoni 1989-90

Gledališka skupina Gorica je to sezono praznovala že tretjo obletnico neprekinjenega delovanja. Na ta način je uresničila svojo željo, namreč postati kulturna skupina, katere osrednje obeležje je ravno stalno delovanje v najrazličnejših okvirih. Pod vodstvom Janeza Povšeta je na najrazličnejših dogodkih nastopilo kar 14 mladih gledališnikov, pri čemer velja še posebej omeniti 15 nastopov ob raznih priložnostih: nastopi na državnih obeležjih (Osrednje pokopališče v Gorici, spomenik v Pevmi, spomenik v Gabrjah), povezovanja in napovedovanja prireditev (dva večera z Big Bandom RTV Ljubljana, 5. Film Video Monitor), nastopi na večerih književnosti (Srečanje z Gustavom Janušem, 80-letnica Ljubke Šorli, otroška urica »Veseli ringaraja«, Bevkov večer), nastop ob vedrih priložnostih (»Pajk' show«), nastop na letošnji osrednji proslavi Prešernovega dne v Kulturnem domu v Trstu in v Avditoriju v Gorici.

Osrednji projekt sezone pa je bila nedvomno izvedba humoristične nadaljevanke Miloša Mikelna »Zgaga vojvodine Kranjske« v sodelovanju z Radio Val Gorica — šlo je za 10 nadaljevanj s po 15 do 20 minut, pri katerih so praktično sodelovali vsi člani Gledališke skupine Gorica. Omenjeni projekt je prav gotovo potrdil razmerno zelo visoko raven govorne kulture, ki so si jo mladi gledališniki pridobili v vseh teh letih.

Gledališka skupina Gorica se je poleg tega pričela znotraj Zveze slovenskih kulturnih društev močneje povezovati z drugimi gledališkimi skupinami goriškega področja ter je v ta namen soorganizirala dve izobraževalni srečanja: najprej z Janezom Mejačem na témo giba v gledališču, nato pa še z Miro Sardoč na témo govora in govornega izraza. Sicer pa je ob zaključku sezone Gledališka skupina Gorica vzpostavila novo smer svojega delovanja v bo-

dalje na 6. strani ■

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Tita Kovač - Artemis

Slovenski oratar, dr. Janez Bleiweis

Biografski roman o očetu slovenskega naroda

Slovenci imamo mnogo biografskih romanov, ki so doslej bolj ali manj verno prikazali podobo naših velikih mož. Literarna zgodovina pa je nekatere naše osebnosti prikazovala v slabi luči. Spomnimo se le na Kopitarja, »Avstriji naklonjenega konservativca«; v nekaterih obdobjih so odklanjali celo očeta slovenske knjige, ker se je pridružil tistim, ki so odpovedali poslušnost tedaj posvetni rimski Cerkvi. Tudi J. Bleiweis, ki se ni razumel z »naprednimi« Slovenci, je bil postavljen v kot in prikazan kot drobtinarski, kot človek, ki se je za malenkostne koncesije Dunaja zadovoljeval z »drobtinicami«.

Bil pa je predvsem politik, ki je izdelal program konservativnega staroslovenstva. Ta je temeljil na vdanosti avstrijski monarhiji in na utilitarnem pojmovanju kulture. Uveljavljal ga je s spretno taktiko, kompromisi in včasih tudi z dvoličnostjo (J. Kos, *Pregled slovenskega slovstva*).

Marsikoga je novejša literarna zgodovina že rehabilitirala (Trubar, Kopitar idr.). Tita Kovač-Artemis, ki je doslej napisala že tri življenjepisne romane, in sicer o J. V. Valvasorju (*Spomini barona Valvasorja*, 1973), o Štefanu Dečanskem (*Štefan Dečanski*, 1974) in o Zigi Zoisu (*Najbogatejši Kranjec*, 1979), poskuša to težko delo opraviti z dr. Janezom Bleiweisom. O njem, vitezu Trsteniškem, je SM sicer že leta 1981 priredila simpozij, na katerem je prišlo do izraza njegovo politično delo, njegove zasluge za razvoj narodne zavesti, njegova prizadevanja za dvig domačega gospodarstva, živinozdravniških strok, splošne prosvete; na zborovanju pa so predvsem osvetlili njegov boj za narodnostne in jezikovne pravice.

Roman Tite Kovač prinaša in osvetljuje vsako podrobnost iz Bleiweisovega življenja in tedanjih razmer na Slovenskem. »Očeta slovenskega naroda« spoznavamo v njegovem poklicnem delu, domačem krogu in v krogu njegovih prijateljev in nasprotnikov, pri delu za Kmetijsko družbo, za Ljubljansko čitalnico, za Matico slo-

vensko, za slovensko taborsko gibanje, za Zedinjeno Slovenijo, za veljavo domačega jezika v vsem javnem življenju. Seznanjamo se z njegovim političnim delom v deželnem zboru in v zvezi z državnim zborom. Vse je opisano stvarno, posebno njegovo delo pri Novicah. Bleiweis pa je prikazan kot previdnež, ne dovolj pogumna osebnost, a jasno je poudarjeno, da je imel prav lepe človeške lastnosti: predvsem je vse-skozi požrtvovalno deloval za dobro slovenskega naroda, se dosledno in vztrajno potegoval za pravice slovenskega jezika in s to svojo doslednostjo vplival na mnoge sodobnike. Z vsem svojim delovanjem si je povsem zaslužil vzdevek »oče slovenskega naroda«.

Roman, ki je izšel v zbirki *Veliki Slovenci*, pa ni le biografski. Zelo spominja na monografsko obdelavo snovi, avtorica je nekje preveč odmaknjena od dogajanja, saj vse niti prepleta s citati iz Novic, ohranjene korespondence in tedanjega tiska. Njen slog je pretežno starinski (tudi na mestih, kjer to ni potrebno in bi pripovedovanje lahko teklo v sodobnem zbornem jeziku). Bralca pa motijo poleg ne dovolj skrbno izbranih črk tudi tiskarske napake (nepravilna raba narekovanje, napačni zapisi besed, presvobodno deljenje) in prepogosto tudi slovnični spodrsjlaji (lahko bi jih imenovali kar napake), da o nepravilnem postavljanju vejic sploh ne govorimo (krivda kompjuterja, stavca ali korektorja kartačnih odtisov?!). Knjiga je izšla pri založbi Amalietti v Ljubljani leta 1990; ima 234 strani in jo krasijo primerno izbrane ilustracije. Sprema beseda je sicer kratki, zato pa toliko bolj pomemben uvodni citat iz dela dr. Janeza Bleiweisa:

»Moj cilj je izobrazba mojega naroda in doseči jo je moč le na osnovi narodnega jezika, ki naj se uveljavi v šoli, uradih in javnem življenju, za kar se bom boril vse dotlej, da bo naš narod prišel do svojih pravic, ki mu gredo po božjem in človeškem pravu, ne da bi ob tem zaničeval katerikoli drug jezik.«

R. Petaros

Ljubljanski literarni večer slovenskih zdomskih pesnikov in pisateljev

Dne 3. julija je Društvo slovenskih pisateljev v Ljubljani priredilo prvič po drugi svetovni vojni literarni večer slovenskih zdomskih pesnikov in pisateljev. Deležen je bil izjemne pozornosti javnih medijev in širše javnosti. Takoj na začetku je predsednik Društva slovenskih pisateljev Rudi Seligo opozoril na aktualno dogajanje v državi, ki je z Deklaracijo o suverenosti države Slovenije v tukajšnji skupščini stopilo v novo fazo in po Seligovem mnenju že preoblikovalo Jugoslavijo v konfederativno državo.

Igralec in pesnik Tone Kuntner, ki je na kratko predstavil vsakega nastopajočega, je za uvod recital pesem v Argentini živečega Zorka Simičiča in istočasno opozoril na pričevanje in kvaliteto slovenske diaspore v Argentini, ki se srečanja iz tehničnih in organizacijskih razlogov ni mogla udeležiti. Sledil je nastop izredno dobro

zastopanih literatov iz Avstralije. Prvič po petinštiridesetih letih je obiskal Slovenijo urednik avstralskega katoliškega mesečnika »Misli« pater Bazilij Valentin. Poleg njega so iz svojih del brale in brali še na Krasu rojena Marcela Bole, avtorica dveh knjig pesmi v ljudskem stilu, pa Danica Petrič, Marjan Peršič ter znani pesnik Bert Pribac. Iz Kanade je prišel pesnik, prozaist, slikar in arhitekt Božidar Kramolc, ki se je v okviru letošnje prireditve za Slovence po svetu »Srečanje v moji deželi« udeležil tudi posebne likovne manifestacije zdomskih umetnikov na Dolenjskem in ta čas sodeluje na razstavi »Slovenski ustvarjalci po svetu« v Galeriji Dolenjskega muzeja v Novem mestu. Na literarnem večeru v Ljubljani pa so z zdomskimi in domovinskimi temami nastopili tudi slovenski avtorji iz

dalje na 7. strani ■

GLEDALIŠKA SKUPINA GORICA V SEZONI 1989/90

■ nadaljevanje s 5. strani

doče. Pridobila si je dovolj strokovnega znanja in notranje povezanosti, da je zagadelj pričela s snovanjem t. zv. avtorskih projektov, ki bodo izvirali iz samih mladih članov skupine. Na ta način bo delo Gledališke skupine Gorica v prihodnje še prodornejše, še zanimivejše ravno zaradi izpostavljenosti izpovednosti mlade generacije.

Za Gledališko skupino Gorica so v iztekajoči sezoni nastopili: Adriana Furlan, Laura Furlan, Ivo Cotič, Erik Bensa, Dušan Košuta, Vesna Češcut, Mirjam Simič, Kristina Ožbot, Valentina Martinuč, Erika Černic, Robert Peric, Barbara Rustja, Alenka Florenin in Mitja Koršič.

—o—

O najnovejši pesniški zbirki B. Pangerca

Med knjižnimi novostmi Založništva tržaškega tiska v zbirki Leposlovje je pred nedavnimi izšla najnovejša knjiga poezij Borisa Pangerca z naslovom »Glas odznotraj«. Osrednja tema te ga pesniškega razmišljanja je osebna življenjska izpoved, ki pa se neprenehoma prepleta z erotiko. Pangerčeva zbirka vsebuje petintrideset poezij. V uvodni pesmi z naslovom »Z vase vpriti oči«, pravi avtor takole: »Vsak tehta se be in sprašuje, kam ga bo naplavil vesoljski veter, ko bo prebrodil pobočje z odkončne smeri«. Svoje pesmi je Pangerc razdelil v tri poglavja. Prvem je dal naslov »V strugi tvoje bližine«, drugemu »Pribežališče — zemlja«, tretjemu pa »Rezek je moj glas od znotraj«.

Boris Pangerc ima za seboj že tri pesniške zbirke in dve knjigi kratke proze. Gre za avtorja mlajše generacije. Rodil se je v Dolini, poklicu pa je profesor. Pangerc je diplomiral v Ljubljani iz slovenskega jezika in književnosti, bil je predsednik Slavističnega društva v Trstu, pred nedavnimi pa so ga izvolili za predsednika novoustanovljenega Združenja književnikov Primorske. Osrednje teme v njegovi poeziji so erotika, pokrajinska realnost in pa osebna izpoved, kot ugotavlja prof. France Bernik iz Ljubljane, ki je napisal spremno besedo ob rojstvu te zadnje Pangerčeve pesniške zbirke.

»Glas odznotraj«, piše, predstavlja strogo izbrani del avtorjevih pesmi zadnjega časa in je sestavljena po kriteriju motivne pripadnosti. Črkel poezij je izrazito osebno izpoveden, saj v teh pesmih pogosto zaznamo pesnikova neravnotežna refleksivna in čustveno refleksivna stanja. Bolj kot v drugih Pangerčevih zbirkah, ugotavlja še prof. Bernik, pa se v ciklu »Glas odznotraj« razkriva pesnikova geografsko svobodna domišljija. Od vesolja in planetov v njem avtor z lahkotnostjo miselno spet pristane na zemljo in poleti na jug, v Saharo, pa spet na sever, k Eskimom, fjordom, tundram in ledenikom.

Pangerčeva težnja po samosvojesti se kaže tudi v nekaterih neologizmih, pravi še prof. Bernik, kot so na primer visokodoneče besede »vsepopvodprisotnost«, »nadprostozje« ali »topodnevje« —, pa tudi redki narečni izrazi. »Glas odznotraj« ima dejansko nekaj podobnosti z modernistično poezijo. Kljub temu pa se avtor ni povsem izneveril pesniški tradiciji.

(h)

MINISTER DULAR V ARGENTINI

■ nadaljevanje z 2. strani

ki se je tudi navezal na željo po spravi, tako med posamezniki kot v odnosu med državo in državljani. Podčrtal je, da je slovenska diaspora enakopraven del slovenskega občestva. Čestital je tudi argentinskemu Slovincem za trdoživost in ustvarjalnost. Občutena prireditev se je končala z zdmsko himno Slovenija v svetu.

Minister Dular je imel vrsto krajših obiskov po prosvetnih domovih v različnih četrtih Buenos Airesa. Obiskal je tudi društvo Triglav in predstavnike beneških izseljencev ter spregovoril v radijski oddaji Slovenski kotiček. Dne 10. t. m. je imel predavanje za Slovensko kulturno akcijo, in sicer iz svoje jezikoslovne stroke, saj je med uredniki novega Slovenskega pravopisa.

LJUBLJANSKI LITERARNI VEČER SLOVENSkih ZDOMSKIH PESNIKOV IN PISATELJEV

■ nadaljevanje s 6. strani

Evrope, pri Münchnu živeči dvojezični pisatelj in arhitekt Venčeslav Španger, iz Avstrije, oziroma z Dunaja pa je poleg poročevalca prišla pesnica in pisateljica Milena Merlak. Ob zaključku je Tone Kuntner prebral še pesem v Trstu živečega Vinka Beličiča, ki se prireditve ni mogel udeležiti.

Literarni večer v ljubljanskih prostorih Društva slovenskih pisateljev, kjer se je pravzaprav začela slovenska pomlad, je imel signalni značaj uverture v spravo, bil izredno dobro obiskan. Prišlo je več prominentnih pisateljev, navzoči so bili tudi ljudje iz nekdanjega partizanskega tabora in številni katoliški zdomci pa tudi novi slovenski ministri, vodja Demosa dr. Jože Pučnik in še kdo. Za izvirno glasbeno spremljavo je poskrbel Klemen Ramovš.

Lev Detela

—o—

SATIRIČNI POLETNI KABARET**BANANA HAWAII**

Ali kako sta BORIS KOBAL in SERGEJ VERČ sklenila zapustiti svoj rodni kraj in se za vedno naselila na Hawaii med opice, palme, banane in ... bananovke.

v soboto, 14. julija, ob 21. uri v BARKOVLJAH — na igrišču Kulturnega društva

v nedeljo, 15. julija, ob 21. uri v ZGONIKU — na trgu

Sodobno kmetijstvo**Kako dosežemo večji pridelek sadja v prihodnjem letu**

Diferenciacija cvetnih brstov se pri večini sadnih vrst začne osem do deset mesecev pred cvetenjem. Na ta potek vplivajo vreme, zemlja in podlaga ter se začne v obdobju najmočnejše rasti, to je julija. Druga rast jo zadrži ali ustavi nato pa se nadaljuje.

Diferenciacija cvetnih brstov poteka v temle časovnem zaporedju: junija se začne diferenciacija cvetnih brstov pri leski; breskev, češnja, višnja in sliva sledijo julija, jabolane in hruške v začetku avgusta, kutina in marelica sredi avgusta, mandelj in ženski cvetovi leske pa septembra.

Ves ta red pa je odvisen od podlage, rezi, gnojenja, obdelave in sorte; na začetek diferenciacije lahko vplivamo z agrotehničnimi ukrepi že nekaj tednov pred začetkom.

Vpliv posameznih dejavnikov na diferenciacijo cvetnih brstov pri sadnem drevju je lahko različen. Isti ukrep lahko vpliva ugodno ali narobe, če smo ga izvedli nepravilno in ob nepravem času. Svetloba je za rast, predvsem pa za diferenciacijo brstov eden najpomembnejših pogojev. Od jakosti in trajanja svetlobe sta odvisni asimilacija in nastajanje ogljikovih hidratov v zelenih delih rastline.

Na rodnom drevesu bomo opazili, da se cvetni brsti razvijejo predvsem na osvetljenih zunanjih delih krošnje, v notranjosti krošnje, kjer je osvetlitev manjša, pa jih je manj. Pomembno je, da so krošnje dreves redke in dobro osvetljene, da je lega nasada sončna in da je razdalja med drevesi primerna. Krona naj bo osvetljena večino dneva. Temperatura je tudi pogoj za diferenciacijo cvetnih brstov. Za rast, dihanje in fotosintezo je najprimernejša temperatura 20 do 25 stopinj Celzija.

Pomanjkanje vode lahko vpliva ugodno ali neugodno, odvisno od jakosti, časa in trajanja suše. Spomladanske suše in po-

letno deževje slabo vplivajo na pridelek v prihodnjem letu, spomladansko deževje in suša v času, ko mladike že dosežejo normalno dolžino, pa vplivata ugodno.

Zdravo in dobro osvetljeno listje ugodno vpliva na diferenciacijo cvetnih brstov, ker lahko zadosti potrebam asimilacije. Upogibanje mladik v položno ali vodoravno lego je ukrep, s katerim pospešimo diferenciacijo in zmanjšamo rast. Lega ogrodnih vej je pravilna, če rastejo pod kotom 40 do 50 stopinj. Mladike, ki rastejo iz ogrodnih vej in naj bi prihodnje leto rodile, usmerimo v vodoravno lego. Rez lahko pospešuje ali zavira diferenciacijo cvetnih brstov, odvisno od starosti dreves ter intenzivnosti in časa rezi. Pri mladem sadnem drevju rez zavira diferenciacijo cvetnih brstov, ker zavira prehod iz obdobja rasti v obdobje rodnosti. V bližini rezi je rast bujna, kar vpliva na razvoj in diferenciacijo cvetnih brstov. Mladostno obdobje rasti in razvoja se podaljša. Pri sadnem drevju v največji rodnosti, ki je že doseglo ravnotežje med rastjo in rodnostjo, pa rez le neznatno vpliva na tvorbo cvetnih brstov. Rez ugodno deluje, tudi če je krošnja pregosta. Če je rodni nastavek preobilan ali če so starejša drevesa pomlajena.

Tudi podlaga vpliva na začetek diferenciacije cvetnih brstov. Sadno drevje na bujno rastočih podlagah zarodi pozneje kakor na šibko rastočih. Vzrok je to, da se drevje na šibkih podlagah hitreje razvije in prej preide v obdobje rodnosti. S tem se življenjska doba sadnega drevja skrajša. Nasprotno pa drevje na bujnih podlagah zarodi pozneje, vendar je njegova življenjska doba precej daljša.

Gnojenje ugodno vpliva na diferenciacijo cvetnih brstov. Če je drevo oskrbljeno s fosforovimi in kalijevimi gnojili, je učinek dušičnih močnejši.

Z. T.

»Narod, na juriš«

STANKO ŽERJAL:

III.

Dodatek

Sredi pretipkavanja tega spisa mi je s pošto prišel Novi list števil. 1741 in v njem berem spomine nekdanjega gojenca Malega semenišča. Pripoveduje, da slovenskim gojencem v tisti predvojni pomladi ni šla iz srca molitev za mir, ker so si bolj želeli vojne, da bi v njej Italija morala izprazniti našo primorsko domovino. Njegovo pričevanje je dragoceno za poznanje tedanje klime na križevem potu Slovencev v Italiji. Dopolnjuje tudi mojo omembo skušnjave, ki me je motila v molitvi takoj po razglasu vojne. Vendar sem skušnjavo premagal. Za mir je vedno treba moliti in zaupati v Boga, da bo po drugih poteh u-

slišal naše prošnje za osvoboditev izpod tujčeve pete. Mladim fantom pa ne gre za meriti to majhno herezijo. Tem manj, ker so starejši, zrelejši in odgovornejši možje zagrešili hujše, skrajno neprijetne deviacije od zdrave krščanske smeri. Prav v goriški škofiji je bila takoj po vojni napovedi zaukazana dodatna molitev med sv. mašo »per la vittoria« (za zmago) in sproženo nabiranje darov za gradnjo nove cerkve, ki se bo imenovala »chiesa della vittoria« (spominska cerkev za zmago), in šele čez leto dni je bil ukaz zamenjan z drugim: o »molitvi za mir«, nabirka za gradnjo svetišča v spomin na zmago pa je prenehala. Tisti predstojniki Malega semenišča, ki so pred začetkom vojne in po njenem začetku molili za mir, so sledili svetemu Očetu

papežu, ki je nenehno naročal in zapovedoval vsemu svetu in Italiji molitve za mir, za mir, za mir.

K molitvi za mir je začel in nadaljeval klicati in zapovedovati ter Mussolinija rotiti k miroljubnosti že tisti papež, ki je bil leta 1919 le apostolski nuncij v Varšavi in ga je neumestni patriotizem zapeljal takrat v neumestno izjavo. Italijanskemu ambasadorju v istem mestu je z vidnim veseljem vzkliknil: »Eh, abbiamo vinto ...« (Ha, smo pa le zmagali). Govorilo se je namreč o Italiji. Takrat so bila mirovna pogajanja v Parizu. Italijanski ambasador je pisal svoje spomine na tega nuncija (Rattija) in ga vsestransko hvalil, potem pa je napisal: »Skušajmo najti tudi kako napako na tem velikem možu! Da, eno napako sem ujel l. 1919 v Varšavi, ko smo se pogovarjali o novem urejevanju Evrope. Lepo je, da je privoščil Italiji zmago, vendar jaz kot laik menim, da bi nuncij

»Zdaj je čas miru!«

■ nadaljevanje s 1. strani

že končani vojni nerazumno in nerazumljivo pahnjeni v nasilno smrt. Vzemimo to spoznanje nase in recimo: nikoli več!

Je čas umiranja in je čas rojstva. Usodnost vojnega dogajanja smo Slovenci doživljali na posebno tragičen način. Bila je vojna, bila je okupacija, v kateri smo Slovenci doživeli nasilno vojaško podjarmljanje, razkosanje svojega ozemlja in nasilje vseh vrst. Slovenski narod so pribili na križ, ga zaznamovali in hoteli izbrisati iz zgodovine. In zato je mnogim slovenskim možem in ženam opredelitev za sodelovanje v velikem svetovnem protifašističnem gibanju svobodoljubnih ljudi in narodov vseh celin, religij, ras in barv pomenila razumno in edino možnost za osebnostno in narodno ohranitev, osamosvojitvev in za dokončno uveljavitev človekove miselne in narodove vsestranske svobode. Iz ognja groze naj bi vstal moderen Evropejec, kakor je veroval E. Kocbek, osvobojen spon mračnjaštva in nasilja. Na oltarju te vere, ki je omogočila, da smo kot narod preživeli, so zgorela premnoga slovenska življenja, pokopana po znanih in brezimnih partizanskih, izseljenskih, pregnanskih in taboriščniških grobovih v domači in v mnogih tujih zemljah. Ko sprejemamo mrtve, ki so bili doslej nerazumno zanikani ali celo pozabljeni, in ko jih priznavamo za del svoje nacionalne zgodovine, ne smemo pozabiti tistih, ki smo se jih spominjali in smo jih priznavali že doslej in katerih dejanja so tudi omogočila, da je to pravno in pomiritveno dejanje po tolikih letih zdaj lahko v svobodni in suvereni slovenski državi. Da ne bi zamenjali ene krivice z drugo, da ne bi delali sile zgodovini in njenim resnicam. Veliko naših ljudi počiva tod in drugod po Sloveniji. Različni so razlogi, različne so poti, ki so neredko sinove iste matere pripeljale do groba. A vsakdo od njih je imel mater in očeta in svoje sanje. Mrtev človek nima ničesar več. Spravimo se zato z njimi, pokopljimo jih, a z njimi odnesimo in pokopljimo tudi orožje. Pozabiti ne smemo in

ne moremo ničesar. Odpustiti je težko, marsikdaj celo nemogoče. Odpuščanja ni mogoče ne zapovedati in ne izsiliti. Mogoče pa je pogumno pogledati v preteklost, da bi bilo mogoče obrniti pogled v prihodnost.

V petinštiridesetih letih, ko smo si dostikrat lajšali življenje s preteklostjo tako, da smo jo čez vse mere zlatili in črnili, kovali v zvezde ali jo pošiljali v pekel, jo puščali v marsičem usodnem neizrečeno in prepovedano, so zrasli novi rodovi. Nihče nas ne more — ne posameznikov in ne skupnosti — odvezati odgovornosti za odločitve, ki smo jih sprejemali, nihče pa nam tudi ne more kratiti pravice, da si razgrnemo preteklost in se z njo pomirimo. Če bi jo zanikali, bi si spodmaknili temelj za prihodnost. Na nas, ki se imamo za vojne ljudi, in na mlajše, ki časa ne štejejo več z vojnam, je padla zaveza, da delamo tudi za spravo med živimi. Slovenska država si tudi s pripravljanjem nove ustave postavlja okvire in pravila, da s človekovimi svoboščinami in pravicami spoštuje in zavaruje razlike med ljudmi in jim s tem omogoča strpno življenje v demokratski skupnosti. Ni v moči države zaukazati ljubezen in spravo med ljudmi. Je pa v moči vseh državljanov in državljanov, da si ustvarijo tako državo, ki bo pravična do vseh, ne glede na njihove poglede na svet, politično prepričanje ali narodno pripadnost.

Vzemimo našo zgodovino, zapolnjeno s svetlobo in temo, nase, obrnimo se k skupni prihodnosti našega in prihodnjih rodov. Končajmo narodno diasporo, zaradi katere Slovenija toliko let ni bila domovina vseh svojih sinov. Ljudje med ljudmi smo. Omogočimo si življenje, spravljeno z mrtvimi, in ga živimo tako, da se bo našim zanamcem lažje spraviti z nami, ko bomo mi postali nespremenljiva preteklost. Premalo nas je in v prehudih razmerah živimo, da bi se smeli odreči mirnemu sožitju, priznavanju različnosti, strpnosti in spoštovanju. Tesno bi nam bilo in znova bomo grozili drug drugemu, če si takšnega življenja ne postavimo za cilj.

Ratti kot človek Cerkve in kot njen diplomatski zastopnik ne smel nič takega reči, ampak ohraniti distanco od vseh mednarodnih napetosti, kajti on je zastopnik Apostolskega sedeža. Mi pa priznajmo, da je bil to le občasni spodrseljaj in da smo ponižani in razžaljeni v Julijski krajini od začetka do konca imeli v istem možu, ki je postal papež, edino obrambo naših pravic, morda ne tako popolno kakor smo želeli z našega stališča, morda pa bolj popolno, kakor bi bilo pričakovati spricho izredno delikatnega in tveganega položaja takratne Cerkve pred takratnim režimom v Italiji. Isto velja za nadpastirja v Gorici. Patriotično je želel Italiji zmago, a je krščansko v dejanjih reševal preganjanje Slovence iz ječ in taborišč in branil slovenske jezikovne pravice, kjerkoli je bilo to takrat mogoče.

Bodisi papež Ratti (Pij XI.) bodisi papež Pacelli (Pij XII.) sta neprestano naročala molitve za mir, v govorih pa — prvi

kot drugi — ponovno in ponovno rotala državnike k miroljubnosti in zlasti so njune besede dostikrat vidno merile na Mussolinija. Prevzetni Benito se je naveličal in je v nekem javnem govoru slovesno zabrusil tako, da smo mogli vsi razumeti, da meri na papeža: »Kako je anahronistično slišati tam nekje z drugega brega Tibere (zdaj citiram po spominu) panično zvonjenje proti oboroževanju in proti vojnam (ali »fanfare za mir«). Poslušati take reči danes, ko ima besedo jeklo! (Sentire quelle cose, quando parla l'acciaio — ali: nei tempi, in cui parla l'acciaio).

Kaj reči? »V čemer se je kdo pregrešil, v tem bo kaznovan«. Pet let pozneje je Mussolini iz jeklene puške prejel svinčenko v glavo. »Da se izpolnijo pisma«, je vsaj po ustrelitvi bil deležen tudi vrvi okoli vratu, kakor je on dvajset let držal v zvezeh ves narod.

Natančno štirideset let pozneje je strastno oboroževanje belega sveta, Indoevro-

Dostojanstvo našega enkratnega in prepogosto tragičnega življenja se razkriva v našem odnosu do smrti. V smrti smo vsi ljudje enaki. V priznanju te neizpodbitnosti je skrivnost in nuja naše sprave z mrtvimi. Vsi mrtvi imajo pravico do javnega spomina. Uredimo dostojno zato tudi ta kraj smrti in ga naredimo dostopnega spominu kot rod, ki ne bo več skrival ali sovratil preteklosti, ohranil pa bo tu, na tem kraju, sporočilo sebi in zanamcem: bili so, ki so vedeli za svoj človeški dolg do mrtvih, ker so se naučili živeti drug z drugim v miru in so si to tudi želeli.

Predsedstvo republike Slovenije bo skupaj z drugimi organi republike prispevalo, kar more in mora, da bo tudi z državnimi dejanji uveljavljena ta volja, to sporočilo, to povabilo vsem ljudem dobre volje k skupnemu delu, k spravi med živimi in za skupno potovanje v prihodnost, ki ne prikriva in ne pozablja svoje zgodovine, ki pogleda v prihodnost ne opira več na breme narodne in politične razcepitve, ampak na ustvarjanje svobodnega slovenskega občestva, ki ima svojo identiteto, domovino in državo.

Kočevski Rog, spokojno urejen in miren, ostaja in postaja zdaj eden simbolnih pomnikov zgodovine in prihodnosti tega občestva. Čez te kraje, ki jih obdaja nepregledni slovenski gozd in ki so prevotljeni z nedostopno podzemeljsko skrivnostjo, so šli najhujši viharji naše bližnje preteklosti. Tu so nas pobijali. Tu smo se pobijali. Tu smo se borili in se skrivali pred nasiljem. Tu smo zmagovali in skrivali zlo, ki ga je povzročalo naše bojevanje in zmagovanje. Tukaj se je zmaga dostikrat sprevačala v poraz. Povejmo si: tu, kjer so posute kosti vseh, ki so se borili za takšno ali drugačno resnico, s takšno ali drugačno mislijo, je pravi kraj za isto spravo, ki jo kot narod, zazrt v prihodnost, potrebujemo. Kar se je zgodilo, iskreno obžalujemo! Končujemo, zdaj in tukaj. Bilo je.

Je čas ljubezni in je čas sovraštva, je čas vojne in čas miru. Tako pravi pridigar v Stari zavezi. Zdaj je čas miru.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

pejcev, kristjanov začelo hiteti naravnost v atomski spopad. Natančno štirideset let po napadu na Sovjetsko zvezo je od nekje zadonel glas: »O ljudstvo krščansko, hiti k molitvi!« In nad vsako pričakovanje se je oglasilo ogromno mladih src na ta poziv k molitvi in pokori — po vsej Evropi. In čez par let je bilo spet slišati glas: »Hvala, da ste se odzvali mojemu vabilu. Zaradi vaših molitev je odvrnjena tista najhujša šiba, ki je pretila.« Resničnost teh besed in dogodkov — presenetljivo vzročnost med politiko in molitvijo — moreš, dragi bralec, z lahkoto preveriti v časopisju in v katerih koli objavljalnikih zadnjih deset let in v istočasni literaturi — o Medjugorju. Smo li dostopni za ta nauk zgodovine? Za opomine z bregov Neretve? Od tam, to je iz Medjugorja še in še kliče glas: (O popolo cristiano, corri alla preghiera!) »O ljudstvo krščansko, pohiti k molitvi!«

(Konec)